

Michail Bulgakov

0

prospěšnost
alkoholismu

Pistorius & Olšanská
Příbram 2011

**Publikace vychází v rámci semináře nakladatelské praxe
na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.**

**Translation © Dina Arshinskaya, Anna Černá, Irena Čížková,
Anna Fričová, Aneta Krausová, Michaela Kreuzová, Kateřina Lhotová,
Asja Mejtuv, Magdaléna Nováková, Petr Poborský, Irina Ruchkina,
Miroslav Tomek, Rostislav Valvoda, 2010**

Afterword © Stanislav Rubáš, 2010

Editor © Stanislav Rubáš, 2010

Typography © Lubomír Šedivý, 2010

ISBN 978-80-87053-43-0

O prospěšnost alkoholismu

Na volební schůzi místního výboru stanice N. se člen svazu Mikula dostavil ožralý jako doga. Masa pracujících křičela: „To je nepřijatelné!“ Avšak jeden ze zástupců okrskového oddělení Čeky vystoupil na obhajobu Mikuly a vysvětlil, že opilství je společenská choroba a že do výboru může být zvolen i kořala.

Od našeho dělnického dopisovatele

Prolog

„Vyved'te to opilé individuum! To je nepřipustné,“ volala masa pracujících.

Předseda se střídavě zvedal a zase usedal, jako na pérku.

„Tímto předávám slovo,“ zakřičel a rozpřáhl ruce. „Ticho, soudruzi!“

„Předávám slo... soudruzi, ticho! Soudruzi!... Já vás prosím, vyslechněte zástupce okrskového oddělení Čeky...“

„Pryč s Mikulou,“ křičel dav, „proti takovým živlům je třeba rázně zakročit!“

Řečník se vynořil zpoza předsednického stolu. Na jeho obličej se pohupoval vlídný úsměv. Davem proběhla ještě poslední vlna rozhořčení, než docela ztichl.

„Soudruzi!“ zvolal řečník příjemným barytonem.

„Již vzhůru, psanci této země!

v hromu zní rachotu.

V odpověď temně

hlasy zní milionů: Už jsme tu!“

Takový přístup mase neobyčejně zalichotil.

„Páni, on mluví ve verších!“

„Chlebobárče náš!“ vykřikla nějaká stařenka a zavzlykala.

Hned nato ji vyvedli a tajemník pokračoval:

„Nač ten povyk, slavné shromáždění?“

„Kvůli Mikulovi,“ odpověděla masa.

„Pryč s ním! Hanba!“

„Soudruzi, právě o Mikulovi chci mluvit.“

„Správně, jen do něj! Alkoholik jeden!“

„Především si musíme položit jednu základní otázku. Je zde přítomný Mikula skutečně opilý?“

„Cože?“ znovu zahučela masa.

„Nu dobrá, je opilý,“ připustil řečník. „O tom, draží soudruzi, není pochyb. Pak tu ale vzniká jedna závažná otázka společenského rázu. Co je, abych tak řekl, příčinou toho, že je vážený člen svazu Mikula opilý?“

„Někde slavil,“ odpověděla masa.

„Omyl, milí spoluobčané, v tom to není. Původ tohoto zla musíme hledat mnohem hlouběji. Náš Mikula je opilý, neboť je... nemocný.“

Masa stála jako opařená. Brunátný Mikula otevřel jedno velmi zakalené oko a vyděšeně pohlédl na řečníka.

„Inu je to tak, milí soudruzi, alkoholismus totiž není nic jiného než civilizační choroba. Nijak se neliší od tuberkulózy, syfilidy, moru, cholery a... a proto dřív, než začneme řešit Mikulu, se zamysleme nad tím, co to vlastně opilství je a kde se vzalo. Kdysi dávno, soudruzi moji draží, veliký kníže Vladimír, zvaný pro svou lásku k alkoholickým nápojům Rudé sluníčko, zvolal: ‚Pití je naše radost!‘“

„Ten na to kápnul!“

„Přesně tak. Teprve naši historikové náležitě docenili výrok velikého knížete a také si sem tam přihnou, protože, jak sami říkají: ‚Vodka mysl rozjasní, historii objasní!‘“

„A co bylo s knížetem?“ ptala se masa, kterou výklad evidentně zaujal.

„Umřel, holoubci moji, vodka ho zabila,“ vysvětlil s lítostí v hlase vševědoucí řečník.

„Byl to svatej muž!“ vypískla nějaká stařenka. „I když stá-
tej, přece svatej.“

„Netahejte nám sem ty svý náboženský bludy, teta,“ za-
protestoval řečník. „My tu žádný svatý nepotřebujeme. Kde
jsme to skončili, soudruzi... Ano, od smrti knížete Vladimíra
se v buržoazní společnosti už devět set let v jednom kuse
chlastá. Pijou všichni bez rozdílu, ušetřeni nejsou ani kojenci
a sirotci. ‚Umírněné pití, dlouhé žití!‘ nabádal věhlasný bás-
ník buržoazního období Ivan Sergejevič Turgeněv. A pak tu
máme celou řadu nejrůznějších lidových přísloví opěvujících
alkoholismus, jako například ‚alkohol nešatí, ale zahřeje‘, ‚řeči
se vedou, vodka teče‘, ‚vodka podporuje zpěv, voda hněv‘,
‚alkohol rozvazuje jazyky‘. Kdo si vybaví další příklad?“

„Čaj není vodka, nedá se pít na litry!“ odpověděl povzbu-
zený dav.

„Správně, merci. ‚S jednou lahví daleko nedojdeš‘, ‚i ta
slípka musí pít‘, ‚pil – umřel, nepil – umřel taky‘, ‚když si tro-
šku přihneš, problémům se vyhneš...“

„Co s námi bude, ví jenom Bů-ů-ůh...“ zavyl zpitý, poklim-
bávající Mikula.

„Žádám nemocného soudruha, aby na schůzi nezpíval,“
řekl zdvořile předseda. „Pokračujte, soudruhu.“

„Budeš-li pít zbožně, synu,“ pokračoval zástupce Čeky,
„nedostaneš kocovinu‘, ‚nepudeme spát, až ráno v šest, kaž-
dej flamendr má v těle čest‘, ‚po kalíšku dáme, pak si zazpí-
váme, po kalíšku, po kalíšku‘, ‚hoja hoj, hoja hoj, alkohol je
síly zdroj‘, ‚ejchuchu!‘“

„Kampak?“ vyštěknul předseda. Pět lidí se pokradmu vy-
plížilo z davu a proklouzlo dveřmi.

„Už to nemohli vydržet,“ vysvětloval řečí stržený dav, „přesvědčil je. Běželi do výčepu, dokud je ještě otevřeno.“

„No prosím!“ hřímal řečník. „Sami vidíte, jak hluboce je tahle společenská choroba zakořeněná.“

Avšak nezoufejte, soudruzi. Vezměte si například našeho věhlasného samorostlého génia osmnáctého století Lomonosova, který velice rád experimentoval nejen s lihem, a přece z něj vyrostl vynikající vědec a soudruh, který má dnes pomník před budovou univerzity v Mochové ulici. Takto bych mohl uvádět ještě mnoho příkladů slavných lidí, ale už nechci. Tímto končím svůj projev, nyní přejdeme k volbám...“

Epilog

...načež masa pracujících zvolila do místního výboru věhlasného alkoholika, který hned druhý den seděl namol opilý na nádraží a bavil okolní čumily historkami o tom, že pít je dovoleno, jenom je třeba to dělat s rozvahou.

Z téhož příspěvku dělnického dopisovatele

15. dubna 1925, Gudok

Knihčepní kurňašopa

*Na jedné železniční stanici jsem navštívil pojízdnou knihovnu, kde knihovník v „rudém koutku“ provozoval i výčep.
Od našeho dělnického dopisovatele*

„Račte! Tamhle je volno. Hned vám to tam utřu. Co si dáte? Pivečko nebo nějaké počteníčko?“

„Vasjo, knihčepní se ptá, co chcem... Knížku nebo pivo?“

„Pro mě ča... časák a chlebiček.“

„Časopisy nevedeme.“

„Kurňašopa, jak nevedeme?“

„Takový výrazy si vyprošuju.“

„Já důra... důrazně protestuju!“

„Bud' vod tý lásky a hod' nám sem dvě velký piva!“

„Azbuku, dílo soudruha Bucharina, máte?“

„Zrovna ho přivezli. To si dáte, je to lahůdka! Gerasime Ivanoviči, jednoho Bucharina a jedno světlý!“

„Slanečky s kaviárem.“

„Ty slanečky byly pro vás?“

„My bysme chtěli něco ke čtení.“

„A co by to mělo být?“

„No, třeba toho Gogola.“

„Vy ho chcete domů? Domů nepůjčujeme. Konzumovat, chci říct čist můžete jenom tady.“

„Objednal jsem si řízek. Jak dlouho na něj ještě budu čekat?“

„Hned. Nevím, kam dřív skočit. Erfurtskej program vám za chvíli přinesou ze skladu.“

„Zdar, pánové!“

„No nazdar! My jsme tu už vod rána. Čteme na zdraví!“

„Koukám, že už máte pěkně načteno. Čím jste se tak zřídili?“

„Kritikem Bělinským.“

„Tak na kritika!“

„Na zdraví předsedy našeho koutku! A poprosím dva exempláře stoličný.“

„Moment! Doneste nám šunku. A pro kluka něco o Kom-somolu, ať se vzdělává.“

„Mohu nabídnout Dějiny hnutí.“

„No tak sem s tím Hnutím, ať si kluk počte.“

„Já ze všech spisovatelů nejvíc zbožňuju Trjochgorného.“

„Slavnej člověk. Zdobí všechny zdi, dokonce i na lahve se dostal.“

„Náš Gerasim Ivanovič poskakuje jako orel.“

„Dobroditel náš! Každého obšťastní, každému donese...“

„Učiněný anděl!“

„Gerasime Ivanoviči, jménem skupiny čtenářů před vámi smekám.“

„Nemám čas, chlapi... Pij... totiž čtěte, prosím.“

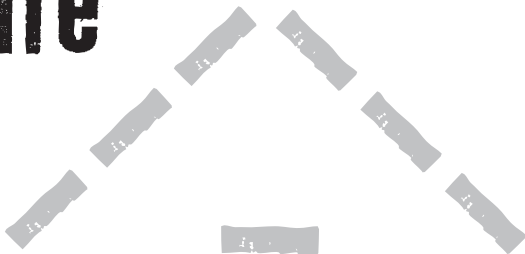
„Člověk umře a nešťekne po něm ani pes...“

„Zmizí pod drnem... už nikdy se nepoveselí... s kamarádama!“

„Nalej... nalej nám!“

7. října 1924, Gudok

Egyptská mumie

Vyprávění člena odborové organizace

Společně s předsedou naší odborové organizace jsme se vydali na služební cestu do Leningradu.

Poté, co jsme všechno oběhali, mi předseda povídá: „Hele, Vasjo, co kdybysme zašli do Národního domu?“

„A proč jako?“ ptám se.

„Ty jsi trouba,“ povídá mi předseda, „copak nevíš, že Národní dům je zdrojem nezávadné zábavy i odpočinku, v souladu s článkem devadesát osm zákoníku práce?“ (Předseda zná z paměti všechny paragrafy, takže je považován za přírodní úkaz.)

Tak jsme šli. Zaplatili jsme vstupné, jak se sluší a patří, a začali jsme aplikovat článek devadesát osm. Nejdříve jsme

samozřejmě vyrazili na „kolo smrti“. Je to takový obrovský kolotoč, který se otáčí kolem kůlu. Zničehonic dokáže nabrat neuvěřitelnou rychlost, čímž vymrští každého člena odborové organizace, který se na něj odváží. Je to veliká legrace, ovšem pokud se let vydaří. Ten můj byl komický. Přeletěl jsem nějakou slečnu a natrhnul si přitom kařata. Předseda dopadl hůř. Nejenže si originálním způsobem vykloubil nohu, ale dokonce se mu v letu povedlo přerazit mahagonovou hůl přihlížejícího pána. Předseda ječel hrůzou, a jelikož je to pořádný kus chlapa, srazil při dopadu několik lidí k zemi. Zkrátka a dobře, už jsem si myslel, že budeme muset volit nového předsedu. On se však vztyčil jako socha Svobody, zatímco pán s rozbitou holí kolem sebe plival krev.

Pak jsme se vydali do kouzelné komnaty, kde se otáčí strop i zdi. Tam jsem se rozloučil s pivem, které jsme si s předsedou dali v bufetu. Sbohem, dvanáctistupňový ležáku! V životě jsem nezvracel tak jako v té zatracené komnatě. Předsedův žaludek byl kupodivu silnější.

Když jsme odtamtud vyšli, prohlásil jsem:

„Kamaráde, já na ten tvůj paragraf kařlu. Celej ten zdroj nezávadné zábavy a odpočinku číslo devadesát osm mi může bejt ukradenej!“

„Když už jsme zaplatili, musíš se jít ještě podívat na slavnou egyptskou mumii,“ odvětil předseda.

Vstoupili jsme do místnosti, kde se v modrém světle objevil mladý muž a oznámil: „A ted' vás, vážení občané, čeká setkání s nevídaným fenoménem. Uvidíte egyptskou mumii, která k nám byla dovezena před 2 500 lety. Předpovídá budoucnost, přítomnost, a dokonce i minulost, je rádkyní v těž-

kých životních situacích a mezi čtyřma očima poradí i těhotným ženám.“

Všichni jsme vydechli údivem i hrůzou a věřte nebo ne, před našimi zraky se objevila mumie v podobě ženské hlavy s hieroglyfy. Mladistvý vzhled mumie mi vyrazil dech. Takhle člověk nevypadá, ani když je mu sto, natož 2 500 let.

Mladík nás zdvořile vyzval: „Ted' můžete klást otázky. Nějaké jednodušší.“

V tu chvíli se přihlásil předseda a položil první dotaz: „V jakém jazyce by ty otázky měly být? Já totiž egyptsky neumím.“

Uvaděč bez váhání odvětil: „Rusky.“

Předseda si odkašlal a zeptal se: „Pověz nám, vážená mumie, co jsi dělala před únorovým převratem?“

Mumie zbledla a pravila: „Byla jsem na školení.“

„Tak je to tedy... A stála jsi, vážená mumie, někdy před lidovým soudem? A pokud ne, tak proč?“

Mumie jen mlčky zamrkala, načež moderátor vykřikl: „Myslíte si, soudruhu, že za svých patnáct kopějek můžete mumii takhle terorizovat?“

Předseda se však dostal do ráže: „Jaký máš vztah k brané povinnosti, milá mumie?“

Mumie se rozplakala a povídá: „Byla jsem milosrdnou sestrou.“

„Co uděláš, když v kostele uvidíš komunistu? Víš, kdo je soudruh Stučka? A kdepak ted' žije Karel Marx?“

Moderujícímu mladíkovi je jasné, že mumie úplně ztratila hlavu, a tak se snaží zachránit aspoň toho Marxe: „Je po smrti!“

„Omyl! Marx žije v srdcích proletariátu!“ vyštěkl předseda. Vtom zhasla světla a mumie se vzlykotem zmizela v podsvětí. Obecenstvo oslavovalo předsedu: „Hurá! Děkujeme za odhalení falešné mumie.“

Chtěli mu dát hobla na počest. Předseda se však takové poctě raději vyhnul a my jsme vyšli z Národního domu, následováni povykujícím davem proletářů.

10. září 1924, Směchač

Génios

Tajemník okrskového oddělení Čeky, který se zúčastnil společné schůze odborářů stanice Na znamení na Doněcké železnici, nejenže již předem prozíravě připravil závěrečné usnesení, ale dokonce i sepsal protokol o tom, jak schůze proběhla. Jeho genialitou byli všichni ohromeni.

Od našeho dělnického dopisovatele Hřeba

I
Tajemník seděl v nádražní čekárně a okusoval pero. Před ním ležel velký list papíru, rozdělený čarou na dvě poloviny. Na levé straně bylo napsáno „Vyslechli jsme“, na pravé „Usnášíme se“. Tajemník zaníceně zíral do stropu a tiše mumlal: „Tak tedy... ta záležitost s montérkami. Říkám to správně, soudruzi?“ „Naprosto!“ odpověděl si tajemník sborově. „Dobře, piši tedy: Vyslechli jsme a na základě vyslechnutého se usnášíme...“

Tajemník namočil pero a začal škrábat: „Přijmout veškerá opatření v zájmu nepřetržitého přísunu montérek, zásobit jimi všechny bez rozdílu pohlaví či věku.“

„Souhlasíte s usnesením, soudruzí? Je někdo proti?“ otázel se tajemník svého kalamáře.

Ten nic nenamítal, takže tajemník mohl napsat: „Jednohlasně schváleno.“ A sám se hned také pochválil: „Bravo, Hlavičko!“

„A co tu máme dál?“ pokračoval tajemník. „Fond vzájemné pomoci, to je jasný jako facka. Ve fondu zkrátka nejsou peníze, to je... taky jasný jako facka. Stejně jako to, že nikdo nevrátí včas, co si půjčil. Takže píšeme: Vyslechli jsme zprávu o fondu. A usnášíme se: Všemi prostředky podporovat rozvoj fondu vzájemné pomoci, plně a bez výjimky zaangažovat na budování fondu cestující sběř a dále přijmout opatření směřující k navýšení finančních rezerv prostřednictvím uvědomělého navracení půjček v řádných termínech, a to zcela a bezvýhradně. Je někdo proti?“ otázel se Hlavička vítězoslavně.

Ani skříň, ani židle neměly nic proti, takže mohl napsat: „Jednohlasně schváleno.“

Otevřely se dveře a vstoupil Hlavičkův známý.

„Mazej vodsad“,“ vykázal ho Hlavička, „mám práci, píšu protokol ze schůze.“

„Z té včerejší?“ zeptal se příchozí.

„Ze zítřejší,“ odpověděl Hlavička.

Známemu spadla čelist a odešel s pusou dokořán.

II

Zasedací místnost praskala ve švech a oči přítomných sledovaly pódium se stolkem, karafou, malým zvonkem a soudruhem Hlavičkou. „Prvním bodem našeho programu,“ začal předseda, „je problematika montérek. Hlásí se někdo o slovo?“

„Já, já, já...“ dvacetkrát se ozvalo ze sálu.

„Prosím, soudruhu, tady,“ hlásil se Hlavička zpěvavým hlasem.

„Předávám slovo soudruhu Hlavičkovi,“ pronesl uctivě předseda.

Hlavička si odkašlal a s palci zaháknutými po stranách vesty spustil: „Soudruzi, každý uvědomělý odborář ví, že montérky jsou nepostradatelné.“

„Správně! V červnu jsme fasovali válenky!“ zahučelo to sálem.

„Nepřerušujte, prosím, řečníka,“ řekl předseda.

„A proto je, milí soudruzi, třeba přijmout veškerá opatření v zájmu nepřetržitého přísunu montérek.“

„Má pravdu! Bravo!“ neslo se sálem.

„A v lednu nám zase poslali hadráky!“

„Ticho!“

„Navrhuju nemarnit čas zbytečnou diskuzí,“ řekl Hlavička, „rovnou přejdeme k závěrečnému usnesení.“

„A kdo má usnesení?“ otázal se předseda trochu zaskočeně.

„Já,“ pronesl Hlavička skromně a v mžiku usnesení přečetl.

„Je někdo proti?“ zeptal se ohromený předseda. Celý sál naráz ztichl.

„Pište: Hlasování se nezdržel nikdo,“ obrátil se překvapený předseda na tajemníka schůze.

„Není třeba, soudruhu, já jsem už všechno zapsal,“ ozval se Hlavička a oči mu zářily.

Celé shromáždění vstalo jako jeden muž a upřeně na Hlavičku zíralo.

„Ten se, panečku, vyzná,“ zvolal kdosi nadšeně, „ne jako ti naši burani!“

* * *

Když schůze skončila, nadšený dav provázel Hlavičku po ulicích, matky zvedaly své děti nad hlavy a říkaly: „Podívej, to je Hlavička. Jednou budeš taky takovej.“

15. ledna 1925, Gudok